

Nr 87.

Ankom till Riksdagens kansli den 6 maj 1911 kl. 11 f. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion om försäljning i vissa fall
af under domänstyrelsens förvaltning ställd kronoegendom
m. m. (2:a Afd.)*

I en inom Andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 78, har herr *G. Kronlund* hemställt,

1:o) att Riksdagen ville medgifva, att dels vid inträffande arrendelighet af sådan under förvaltning af domänstyrelsen ställd och för statsverkets räkning utarrenderad egendom, hvilken i arrende lämnar mer än 600 kronor, men icke utöfver 800 kronor, dels i fråga om sådan kronoegendom, som ej varit för statsverkets räkning utarrenderad, men som uppenbarligen är eller vid arrendeuppskattning finnes vara af sådan beskaffenhet, att för densamma icke kan påräknas högre arrende än 800 kronor, dels ock beträffande till inköpt skogsegendom hörande område, som utan olägenhet för skogsskötseln anses kunna afyttras och uppenbarligen är eller vid arrendeuppskattningen finnes vara sådant, att för detsamma icke kan påräknas högre arrende än 800 kronor, det må bero af Kungl. Maj:t att efter omständigheterna i hvarje fall förordna, huruvida egendomen eller området bör för kronan bibehållas eller till större eller mindre del försäljas;

att där Kungl. Maj:t pröfvar försäljning af egendom tillhörande någotdera af förstnämnda två slag böra äga rum, därvid bör tillses, att sådan egendom bör i så vidsträckt omfattning som möjligt uppdelas och upplåtas till egna hem och småbruk;

att, där Kungl. Maj:t finner försäljning af område från inköpt skogs-egendom böra äga rum, Kungl. Maj:t må meddela närmare bestämmelser i afseende å sättet och villkoren för försäljningen;

dock under villkor, att de genom försäljningen inflytande medlen skola användas för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark;

2:o) att Riksdagen måtte af tillgängliga skogsmedel å extra stat för 1912 anvisa ett belopp af en million kronor att användas för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark.

Till stöd härför har anförts följande:

»Sedan 1874 har staten för inköp af skogsmark använt köpeskillningarna vid försäljning af en del kronan tillhöriga smärre jordbruksfastigheter. Sådana fingo till en början för detta ändamål försäljas, för hvilka årliga arrendeafgiften icke öfversteg 200 kronor. Allteftersom man insåg önskvärdheten och nyttan att bringa allt mera skogsmark i statens hand, sökte man vidga möjligheterna därför, därigenom att man så småningom utsträckte försäljningarna att omfatta större och värdefullare domäner än de förut nämnda. Senast genom Riksdagens beslut 1902 har Kungl. Maj:t medgifvits rätt att sälja sådan kronoegendom, för hvilken erlades en arrendesumma ej öfverstigande 600 kronor och därmed likställda andra kronodomäner med vissa villkor och inskränkningsar.

Inkomsterna af dessa försäljningar hafva inbringat staten betydliga belopp, hvilka sålunda tillgodokommit statens skogsinköp. År 1903 inflöto för dylika försäljningar omkring 646,000 kronor, 1904 740,000 kronor, 1905 580,000 kronor, 1906 595,000 kronor, 1907 576,000 kronor, 1908 713,000 kronor, 1909 1,077,000 kronor och 1910 884,000 kronor.

Dessa medel hafva emellertid icke ansetts vara tillräckliga för ändamålet; sålunda beviljades härutöfver för hvarterdera af åren 1899, 1900 och 1901 en million femhundra tusen kronor till inköp af skogsmark.

På motion af herr Carl Lindhagen år 1909 föreslog statsutskottet beviljandet af ett anslag af en million kronor för samma ändamål, men detta förslag bifölls icke af Riksdagen.

Då för hvarje år en betydande öfverafverkning äger rum på våra privata skogar och värdet af skogarna samt dessas produkter för hvarje år stegras, framträder allt mer och mer såsom en trängande nödvändighet, att staten skyndar sig att, medan tid är och innan våra skogar blifva alltför illa åtgångna, söka isynnerhet i de skogfattigare delarna af vårt land inköpa så stora arealer skogsmark som möjligt. Det behöfver knappast framhållas, att skogen i statens hand och under en insiktsfull förvaltning bör blifva en aldrig sinande inkomstkälla för vårt land och att densamma bättre och

säkrare än i privata händer kan blifva en rikedom äfven för kommande släkten.

1896 års skogskommitté yttrar i detta afseende: »I besittning hos den enskilde ägaren, som i allmänhet kunde sträcka sina beräkningar öfver en jämförelsevis kort tidrymd, löpte skogen fara att anlitas i högre grad än med uthållig hushållning och markens bibehållande vid full produktionskraft låte sig förenas. Staten åter, hvilken vore afsedd att fortleva i årtusenden och hade till en af sina viktigaste uppgifter att tillse, att den lefvande generationen så utförde det kulturarbete, som vore den förelagdt, att kommande släktens livsvillkor ej därigenom försvårades, vore enligt alla länders erfarenhet den yppersta skogsägaren.»

Samma kommitté meddelar därjämte att under det exempelvis i Tyska riket staten vore ägare till 32,7 procent, Ryssland 60,3 procent, Finland 44,5 procent, i Sverige staten endast vore ägare till 19,5 procent af all skogsmark. Vidare meddelar kommittén, att under det staten i Norrbottens län vore ägare till 47,3 procent, i Västerbotten 36,6 procent, i Kopparbergs län 18 procent, staten i öfriga län med några få undantag icke vore ägare till 10 procent af all skogsmark därstädes.

Det är enligt mitt förmenande synnerligen beklagligt, att dessa delar af landet i så ringa grad vore i åtnjutande af det skydd mot farorna af en underhållig hushållning med de privata skogarna, som statsskogarna erbjöde. Att särskildt där bringa allt mera skogsmark i statens hand blefve, såsom skogskommittén också framhåller, det verksammaste medlet till bibehållande och utvecklande af den nationalrikedom, som naturen gifvit oss i våra skogar, likasom ock staten därmed också beredde skogfattigare orters inbyggare trygghet mot alltmera växande skogsbrist.

För att bereda staten medel till fortsatta och förökade inköp af skog torde man böra vidga de möjligheter till ernående af medel för dessa skogsköp, som förut anlitats. Sålunda borde man vid försäljningen af kronodomäner icke hålla sig inom det förut angifna arrendevärde 600 kronor, utan medgifva, att försäljning finge ske af sådana domäner, som hade ett arrendevärde ej öfverstigande 800 kronor.

Detta kan ju ej gärna anses vara något brådstörtadt steg, då Kungl. Maj:t redan 1902 föreslog försäljningsgränsen till 700 kronor.

Det är ju gifvet, att de för skogsköp till buds stående medel härigenom i betydlig mån ökas, men jag håller före att det belopp, som årligen härigenom inflöte, ändock icke motsvarade behovet.

För närvarande ineligger anbud om försäljningar af skog till ett vida större belopp än inköpsmedel finnas, och sålunda har förhållandet varit de närmast föregående åren. Många värdefulla skogar torde staten hafva gått

miste om genom brist på medel. Det synes mig därför kunna ifrågasättas, huruvida icke Riksdagen borde, isynnerhet i tider då statskassan icke är så ansträngd som under närmast föregående år, anvisa ytterligare medel för statens skogsinköp. I sådant afseende synes man lämpligen af behållna skogsmedel böra anvisa ett visst belopp af exempelvis en million kronor.

Äfven efter anslående af dessa medel torde man icke med skäl kunna säga, att skogsförvärfven ske med för hastig fart.

Herr Lindhagen meddelade i sin motion 1909 att, enligt jägmästaren C. A. Hallgrens uträkning, det med bibehållande utaf dåvarande anslagsbelopp skulle åtgå 556 år, innan vi finge ett så stort procenttal som i Tyskland eller 32,7 procent.

För den händelse Riksdagen medgäfvde försäljning af statens domäner i här ofvan angifven omfattning, kunde staten kraftigare än hittills främja egnahemsrörelsen, på samma gång som försäljningen af nämnda statens domäner nog i det stora hela blefve till ekonomisk fördel för staten, då i många fall den nybyggnadsskyldighet, som staten har å sina utarrenderade domäner, slukar större delen af arrendeinkomsterna under en arrendators besittningsrätt.»

Utskottet.

Efter Riksdagens medgifvande hafva genom särskilda kungl. bref meddelats bestämmelser om försäljning den 29 maj 1874 af sådana egendomar, hvilkas arrenden ej öfverstiga 200 kronor, den 18 maj 1888 af egendomar, hvilkas arrenden öfverstiga 200, men icke 400 kronor, den 29 maj 1891 af dylika egendomar, hvilkas arrenden öfverstiga 400, men icke 500 kronor, samt den 23 maj 1902 af dels kronoegendomar, hvilka i arrende lämna mer än 500 kronor men icke utöfver 600 kronor, dels kronoegendom, som ej varit för statsverket utarrenderad, men som uppenbarligen är eller vid arrendeuppskattning finnes vara af sådan beskaffenhet, att för densamma icke kan påräknas högre arrende än 600 kronor, dels ock till inköpt skogsegendom hörande område, som utan olägenhet för skogs-skötseln anses kunna afyttras och uppenbarligen är eller vid arrendeuppskattning finnes vara sådant, att för detsamma icke kan påräknas högre arrende än 600 kronor. Nu förevarande framställning afser ett medgifvande från Riksdagens sida af försäljning utaf sådana i sistnämnda kungl. bref omförmälda egendomar och områden, som lämna eller påräknas lämna i arrende mer än 600 kronor, men icke utöfver 800 kronor. För att kunna bedöma vidden af det sålunda framställda förslaget har utskottet med ledning af den utaf domänstyrelsen upprättade förteckning öfver de under styrelsens förvaltning ställda kronoegendomar, hvilkas afkastning i kronans räkenskaper upptagas såsom arrendemedel, låtit sammanställa

följande tablå öfver antalet af och taxeringsvärdet å de egendomar, som för närvarande i arrende lämna mer än 600 kronor men ej öfver 800 kronor, hvarvid dock bör bemärkas, att denna tablå endast afser statens för närvarande *utarrenderade jordbruksdomäner*.

Län	Antal	Taxeringsvärde
Stockholms	14	235,000: —
Uppsala	23	411,500: —
Södermanlands	15	268,200: —
Östergötlands	70	1,400,200: —
Jönköpings	52	877,900: —
Kronobergs	17	342,100: —
Kalmar.....	19	372,900: —
Gottlands	1	24,000: —
Blekinge.....	2	44,000: —
Kristianstads	25	523,500: —
Malmöhus	18	473,100: —
Hallands.....	3	103,000: —
Göteborgs och Bohus	47	1,052,400: —
Älfsborgs	22	443,500: —
Skaraborgs	48	855,300: —
Värmlands	7	210,500: —
Örebro	20	367,600: —
Västmanlands.....	21	378,900: —
Kopparbergs	3	92,400: —
Gäflborgs.....	—	—
Västernorrlands	—	—
Jämtlands	—	—
Västerbottens.....	—	—
Norrbottens.....	—	—
Summa 427		kronor 8,476,000: —

Vidare har utskottet inhämtat, att af de egendomar, hvilka enligt ofvannämnda kungl. bref skola, därest särskilda förhållanden ej föranleda deras bibehållande i kronans ägo, försäljas, ännu återstå följande antal med angifvet taxeringsvärde.

Län	Antal	Taxeringsvärde
Stockholms	10	116,700: —
Uppsala	36	401,700: —
Södermanlands	34	389,200: —
Östergötlands	41	582,500: —
Jönköpings	67	791,300: —
Kronobergs	34	481,600: —
Kalmar	23	277,000: —
Gottlands	6	52,400: —
Blekinge	1	18,000: —
Kristianstads	15	201,300: —
Malmöhus	46	591,800: —
Hallands	—	—
Göteborgs och Bohus	23	399,400: —
Älfsborgs	33	435,300: —
Skaraborgs	37	505,500: —
Värmlands	12	333,600: —
Örebro	9	122,400: —
Västmanlands	19	260,100: —
Kopparbergs	7	198,400: —
Gäflleborgs	3	117,400: —
Västernorrlands	—	—
Jämtlands	3	70,500: —
Västerbottens	—	—
Norrbottnens	—	—
Summa 459		kronor 6,346,100: —

I fråga om användningen af de medel, som inflyta genom omfördälda försäljningar, vill utskottet erinra därom, att Riksdagen nästlidna år medgifvit, att köpeskillingarna ej mindre för de kronoegendomar samt till inköpta skogsegendomar hörande områden, rörande hvilkas försäljning beslut jämlikt kungl. brefven den 18 maj 1888, den 29 maj 1891 och den 23 maj 1902 fattas under åren 1910—1912, än äfven för sådana områden och lägenheter, till hvilkas försäljning från de under domänstyrelsens förvaltning ställda staten tillhöriga skogsegendomar eller utarrenderade jordbruksdomäner Riksdagen under sistnämnda tid må lämna tillstånd, må af Kungl. Maj:t disponeras för inköp af skogbärande eller till skogsbörd tjänlig mark äfvensom till inlösen af ströängar å kronoparkerna i Norrland och Dalarne.

Af det anförda framgår, att under de närmast kommande åren afsevärda belopp blifva disponibla för inköp af skogsmark genom de försälj-

ningar, hvartill Riksdagen redan lämnat sitt medgifvande. Härtill kommer att genom de af Riksdagen för hvarje år efter särskilda framställningar från Kungl. Maj:t beslutade försäljningarna af lägenheter från kronans egendomar, hvilka försäljningar visat en tendens att år från år ökas och med all sannolikhet komma att till följd af de under år 1909 utfärdade föreskrifterna om egnahemslägenheters upplåtande från kronans egendomar än mera ökas, ytterligare medel torde komma att för samma ändamål blifva tillgängliga.

Ehuru utskottet anser det synnerligen angeläget, att skogbärande och till skogsbörd tjänlig mark fortfarande i så stor utsträckning som möjligt för statens räkning inköpes, hvartill staten genom de efter försäljning af sådana egendomar och områden, som i förevarande motion afses, inflytande försäljningsmedlen skulle erhålla ökad möjlighet, finner dock utskottet på grund af det stora antalet ännu osålda jordbruksegendomar och de afsevärda belopp, som genom afyttring af kronojord kunna under den närmaste framtiden användas för inköp af skogsmark, att en försäljning af dylika egendomar i större utsträckning än nu sker icke bör för närvarande medgifvas. Utskottet får därför afstyrka motionen i denna del.

Beträffande motionärens framställning i punkt 2:o om särskild anvisning af medel för inköp af skogsmark kommer utskottet att i annat sammanhang afgifva yttrande.

På grund af det anförda får utskottet hemställa,

att punkt 1:o) af förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 5 maj 1911.

På jordbruksutskottets vägnar:

THEODOR ODELBERG.
